

chritudinem ergo pro se commemorat; et lactis gratiam pro suis. Et si non ipse melius sapis, pulchritudinem ad conversationis venustatem refer; ad doctrinam et eruditionem, quod restat in commendatione mammarum. Dulcius sugitur, ubi vita venustat sermonis virtutem. Et si spirituale aliquid vis, et expressum de pulchritudine earum audire, ad mulierum te studia mitto, quæ corporei decoris et cultus et operam gerunt, et assecutæ sunt artem. Quid enim magis affectant in ornatum pectoris, quam ne mammæ superexrescant; et deformiter fluitent, et pectoris ipsius occupent spatia? Ideo exrescentes et fluitantes fasciis pectoralibus stringunt, naturæ vitio arte medentes. Pulchra sunt enim ubera, quæ paululum supereminant, et tument modice: nec elata nimis, nec tamen æquata carni reliquæ; quasi repressa, sed non depressa; leniter restricta, non fluitantia licenter. Hoc quidem exemplo qui verba bona, verba spiritualia [Al. consolatoria] debet proferre, mulierum imitetur et studia, et industriam. Castigato utatur sermone, verborum non fluitent ubera, non sine lege ferantur; non pectus et quoddam secretarium mentis magis occupent, quam ornent; non habeant plus materiæ quam gratiæ; non plus carnis quam lactis. Purus et prudens sit sermo pro tempore. Accedat huc pietas, et pulchritudinis numeros teneat. Non habeat plus oris, quam pectoris, nec lactis fluxum patiat. Ex pectore debent ubera prodire, et inhære illi, non ipsum converti in illa. Ex abundantia cordis os loquatur, loquatur ex illa, non totum effundat. Restrangenda sunt ubera, ne nimis exuberent. Videas aliquos dum verba consolatoria plus æquo sectantur, in vana devolvi: et dum auditores longo pertæsos silentio, et quasi quadam subtristes acedia exhilarare volunt, petulantiam lascivia linguæ post utilia profluunt ad scurrilia, et modico frumento multum zizaniorum aut præseminant, aut superseminant. Loquuntur placentia, et doctrinæ panem in risu faciunt, sicut scriptum est (Eccle. x, 19): sed paulo post risum, sine pane, sine pane verbi salutaris. Non est adulterandum verbum Dei (II Cor. iv, 2), nec admixtione corrumpendum peregrina. Suis sit contentum uberibus, uberibus utriusque Testamenti. Hæc tibi memoriter in pectore hæreant, hæc tibi consolatorium et quasi lacteum sermonem ministrent, ista suggerant quod alii sugant. De pectore tuo erumpant radicibus, ut non sint affectata quæ dicis, sed de puro et præcordiali prolata affectu, juxta illud:

*Si vis me flere, dolendum est
Primo ipsi tibi.*

(HORAT. Art. poet. vers. 102, 103.)

Compassionis et congratulationis affectus intus nascatur tibi, sed per Scripturæ sacræ verba, ac si ubera quædam, ad educationem audientium profluat. Pudice quidem, ut in re seria; et petulantia absit, et serenitas adsit. Ad pulchritudinem enim mammarum accedit, si se paululum attollant, et tumeant,

modice tamen, ut habeant auctoritatis quantum sat est, austeritatis nihil.

5. Ideo et vino meliora dicuntur ubera. Sic enim in laude eorum statim sequitur: *Meliora sunt ubera tua vino*. Ubera gratiæ, ubera consolationis, austeritatis et duritia vino meliora sunt, quia efficaciora, et accommodata magis ad commutandum tristes et exasperatos affectus, et ad confovendum imbecilles et teneros. Facilius movent et fovent suavius. Verbum enim dulce, et mitigat inimicos, et amicos multiplicat (Eccli. vi, 5). Dulce Evangelii verbum, durum Legis. Et vide quomodo verbum dulce effera gentium corda convertit, et quasi marinos et salsos fluctus in lactis saporem. *Inundationem*, inquit, *maris quasi lac sugent* (Deut. xxxiii, 19). De apostolis hoc dictum est sub typo Zabulon et Issachar. Hodie qui amarus et turbidus fluit? ne desperes, adhibe ubera, instilla lac, forte et ipse cras lacteus fluet. Quis scit si non modica stilla totam massam convertat? *Dabit enim Dominus verbum evangelizantibus virtute multa*. Sterilis et infirma est severitas legis; et sine gratia præcipit, et sine venia punit, utroque ubere caret. In præfiguratione hæc continet, sed in actu non exhibet. Memento non Legis, sed Evangelii ministrum te esse, ministrum Jesu, qui in passione acetum, et in cœna vini veteris reprobatum acetum. Novatianus non habet mammam veniæ, nec Pelagius gratiæ. Ille naturæ inveteratæ et corruptæ bona prædicat, et ad justitiam sufficere dicit: hic divinæ naturæ bonitatem tollit, dum poenitentiam negat. Ille, ut sic dicam, revocat petentes, hic non suscipit poenitentes. Vetustatem ille propinat, hic austeritatem. Non habet ejus doctrina gratiæ lacteam novitatem, nec hujus dulcedinem. *Parasti*, inquit Psalmista, *in dulcedine tua pauperi Deus* (Psal. lxxvii, 12, 11). Pelagius dives est, non eget hac dulcedine: innascitur ei, non paratur. Pelagius dicit: Non indigeo: et Novatianus, Non indulgeo. Alter prædives est, alter prædurus. Para, Domine, para in dulcedine tua pauperi tuo, Deus: Tu para, tu repara, et non nisi in dulcedine tua. Magna multitudo dulcedinis, quæ de uberibus tuis, Domine, sugitur. Quoties post graves excessus ad ista accessi, pressi instantius; et quantam lactis expressi copiam, tu, Domine, nosti. Ubi abundavit delictum, abundavit et gratia (Rom. v, 20). Sufficiebat mihi ut divitiæ computarentur, si vel mererem veniam: et ecce abundavit et gratia. Mammarum pressi unam, et utraque influxit ubertim. Ideo sponsa tua gratiæ lacte potata, et satiata ab uberibus consolationis, didicit et ipsa ubera magis præbere quam vinum. Meliora enim sunt ubera ejus vino. Vinum vetustate acescit: ubera totum novum, dulce totum effundunt. Denique et timor foras mittitur, et charitas nunquam excidit (I Cor. xiii, 8). Hoc est mandatum novum ejus, semper recens dulcedo. Non potest amor esse, et dulcis non esse.

6. Meliora ergo sunt ubera tua vino. Vinum non malum, sed ubera meliora. Meliora quidem sunt,

mixturam tamen non refugiant vini. Nam in sequentibus aliquanto post dicit: *Bibi vinum cum lacte meo* (Cantic. v, 1). Melius tamen si bibat lac solum, et sine vino: quia in vino terror est, in uberibus compassionis et gratiæ lenis blandimentum. Nam vinum licet in bono valeat et soleat accipi; hic tamen ex collatione uberum aliquid durum et forte significare videtur. Meliora sunt ubera ejus vino; quia melior est dulcis et fraterna compassio, quam indignantis animi durus et immitis affectus. Quasi non habentes ubera Paulus notat, quos sine affectione vocat (Rom. i, 31). Non potest in humano pectore uberibus carere pietatis sponsa sponso suo adhærens. Ipsi enim mons uber, mons incaseatus, mons coagulatus, mons pinguis. Quomodo de tanta lactis copia nil sponsa capiet, cui beneplacitum est in hoc monte habitare? Etsi in hoc monte sine intermissione habitare non dum possumus, recurramus frequenter: ascendamus, inebriemur uberibus. Sic enim Scriptura habet: *Ubera ejus inebriant te omni tempore, et in amore ejus delectare jugiter* (Prov. v, 19). Videte ad quem sensum uberum interpretationem deflectat: ad ebrietatem et oblectationem amoris.

7. Quid necesse est diutius in quærenda uberum ratione morari? magis vero quæramus ipsis inebriari. Meliora enim sunt ubera vino quia melior est misericordia super vitas (Psal. lxxii, 4): melior est amoris affectio quam afflictio carnis, et lacteus potus spiritualis novitatis, compunctionis vino. Ibi enim ostenduntur et gustantur dura, dum vetus homo repellitur et destruitur: hic in novitate vitæ, divini favoris lactea capimus blandimenta, nec fugæ sed refugii significationem. Bonum quidem vinum, sed ubera dulciora: bona compunctio, sed melior unctio. Odor enim unguentorum tuorum super omnia aromata. Jam studia vestra ad audiendum redintegrata video. Aviditatem vestram excitavit odor unguentorum sponsæ. Indiscreta quadam esurie illa vultis hodie uberibus superaddi: date inducias usque mane. Hodie sufficient ubera, crastino accedemus ad unguenta, eo votis nostris præstante effectum, qui uberum et unguentorum sponsæ suæ et commendator est et dator, Jesu Christo, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXII.

Meliora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata (Cant. iv, 10).

1. Exiguum est mihi olei et unguenti, fratres, et vos hodie vasa aertis tanta, tam vacua? Nec ducatis ad injuriam, quod vacua vasa vestra dico. Ego non inania per hoc, sed magis capacia volo intelligi, eo quod et avida, et idonea sint vobis ad capiendum ingenia. Quis ista implere sufficiat? Attenditis ad unguenta sponsæ, quanta sit illi aromatum copia: quasi non et instrumenti habenda sit ratio, per quod ad vos manare debent. Copiosa quidem materia, sed nihilominus attendite quid minister queat. Fiat quod vultis: non causabor inopiam, ne vos me non observatæ sponsonis incusetis. Instillabo mo-

dicum quod habeo olei vasis ingentibus, atque utinam aliquis Elisæus jubeat, cujus virtus nostro proventum bonum conatui tribuat (IV Reg. iv, 1-7). Quid ergo? nonne hic multi assident Elisæi, multi prophætæ, aut certe filii prophetarum? et hi omnes jubent; et si merita inferius essent, numerus ipse magni unius alicujus poterat vicem supplere, insillabo ergo aliquid de reliquiis unguentorum. Nam ipsa in capite libri copiose et sufficienter effusa meministis, et forte fæx illorum nondum est exinanita. Numquid et ego modo sum exhausturus illam? Ne speretis id a me: nec enim præsumo. Fertilis apud sponsam est unguentorum apotheca. Non est quod dicatis: Exhaustite, exinanite usque ad fundamentum in ea. Utinam contingat mihi in hac fæce infigi, nec solum pedem intingi in oleo, sicut scriptum est de Aser (Deut. xxxiii, 24). Fratres, si non meremur in olei dolium, in unguentorum copiam, cum evangelista Joanne immergi, si non meremur tam uberem unctionem; numquid desperabimus vel intinctionem, numquid saltem odorem? Nam et odor hic tantum commendatus est. *Et odor, inquit, unguentorum tuorum super omnia aromata*. Ubera prosunt ut crescas, unguenta ne deficias. *Meliora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata*. Et ut hodiernum capitulum cum hesternum copulemus, dicamus ubera tenerorum esse, unguenta fortium.

2. Conferamus inter se ista tria: vina, ubera, unguenta. In vino, veteris hominis defectio; in ubere, novi refectio; in unguentis, quædam delectatio. Vino carnalis sensus inebriatur, et consopitur, et obruitur; ubere novus nutritur; unguentis adultus deliciatur. In primo homo vetus conficitur; in secundo novus reficitur; in tertio jam appropinquans ad perfectionem ineffabili lætitia afficitur. An non ordo bonus, ut de refectioe ad delectationem accedas, post lactis primitias ad unguentorum delicias? Et a principio Cantici hujus utraque ista, unguenta et ubera, et commemorata et copulata sunt in præconiis sponsæ. Nec exigua horum gratia, quæ toties replicat in laudem dilectæ, non contentus commemorasse semel. Nonne delectatum putas laudibus istis, quas tanto affectu, tam frequenter recenset? Est et quod ad te trahas de tanta sedulitate iteratæ laudationis: invitationem tuam puta hanc iterationem. Curre et tu in odore unguentorum istorum; imo cura magis ut hæc in te unguenta redeo- leant, ut et tu audire dignus sis, quia *odor unguentorum tuorum super omnia aromata*. Nec tantum semel hoc audias, sed iterato has tibi laudationes os dilecti loquatur. Recentia in te sint et quasi nova semper unguenta: non arecant, non exsiccentur, non exinaniantur. Oleum exinanitum nomen dilecti. Sed vide ut exinaniatur usque in te, non exinaniatur a te. Bonum est, si cum sponsa inchoes ab unguentis: sed non bonum nisi consumeris in unguentis. Alioquin tibi dicit Paulus: *Cum spiritu cæperis, nunc carne consummaris* (Galat. iii, 3).

Bene ungeris, si spiritu ungeris. Ideo sic ungere, ut caro in te immutetur propter oleum. Oleum non immutetur aut minuatur propter carnem. Oleum, imo et unguentum non de capite tuo discedat, sed exuberet et descendat usque ad pedes: quia utraque in Christo Jesu non tam uncta quam perfusa sunt unguento. Intret oleum interiora tua, ipsis imbatur affectibus, ut carnalitas omnis in te mutetur propter oleum. Erit enim quando et caro immutabitur propter oleum. Unctus est et perfusus oleo lætitiæ præ consortibus suis (*Psal. XLIV, 8*). Ideo solus ante resurrectionis tempus dicere potuit: *Caro mea immutata est propter oleum (Psal. CVIII, 24)*. Jure anticipavit communis horam immutationis caro immunis a carnalitate. O hora optabilis, o dulce unguentum, quando et per quod caro dissoluta ascendet in incorruptionem! Nam ante illum statum quidni descendat in corruptionem?

3. Vidistis hesternò die, fratres, aspexistis lacrymabilibus oculis carnem miseram commutatam, carnem descendente de corruptibilitate in corruptionem: et quidem satis lente et cum mora descendente, nec posse penitus corrumpi. Videbatur velle, corpus quod occupaverat, hæreditate possidere ipsa corruptio; et ne desineret putrescere, non sinebat perputrisse. Cohibebat vires, quasi nollet substantiam celeriter consumere, ut diutius inficere posset. Nam, cum fuerit caro redacta in pulverem, quid habet ultra corruptela quod faciat? *Omnis caro fenum, et omnis gloria ejus quasi flos feni. Exsiccatum est fenum, et cecidit flos (Isai. XL, 6, 7)*. His verbis propheta velocitatem defectionis expressit, qua facile caro florida et vitali pubescens calore, et roseo colore pulchra, sed de terra succisa viventium, exsiccat quidem subito, sed non computrescit tam cito. Ergo feni collatione celeritatem subitæ commutationis ostendit, non lentæ et putridæ corruptionis expressit horrorem. Videres in illo cadavere ossa quæ tecta fuerant, quædam denudata, quædam quidem adhuc non tam tecta quam polluta et involuta putredine. Grassabatur in carne misera longa corruptio, et attingens a fine usque ad finem fortiter, miserabiliter dissipabat omnia. Poteram et ego dicere: Disponebat omnia carnis ejus, eo quod dissipatio illa nutui divinæ dispositionis serviebat. Misera commutatio, sed pulchra ratio, qua Deo placuit ut carnis gloria non nisi per putredinem deducatur in pulverem. Sæviat mors, sæviat et grassetur ipsa corruptio in carnem humanam: depopuletur eam quantum potest, deducat eam primo in sanie, deinde in cinerem. Nam huc usque potest, et non amplius, quam in pulverem deducere, scilicet carnis gloriam: Non ad nihilum consumere valet carnis substantiam, nec penitus consumere, nec perpetuo possidere. Donec atteratur cælum, non consurget (*Job, XIV, 12*), sed tamen tunc consurget. Tunc enim effundet Dominus de Spiritu suo super omnem carnem (*Joel, II, 28*), tunc caro sanctorum erit immutata propter oleum, eo quod Spiritus Domini unxe-

rit eam. Omnes enim resurgemus, sed non omnes immutabimur (*I Cor. XV, 51*).

4. O quanta virtus unguenti illius, a cujus facie corruptionis tam vetustæ jugum computrescet, et caro quæ consumpta fuit a suppliciis, revertetur ad dies adolescentiæ suæ, adolescentiæ quæ non discedat alia ætate succedente. Efficax omnino unguentum, per quod tam inveterata sanabitur contritio, et tam annosa sanies in sanitatem incorruptibilem convertetur. Ecclesiæ proprium est hoc unguentum: ideo Christiani dicuntur filii ejus a Sponso suo Christo, id est uncto. Et jam accepimus hoc unguentum in Baptismate. Sed sicut ibi operatum est ad sanctificationem, ita et in fine temporum operabitur ad gloriosam illam immutationem, quando caro immutata erit propter oleum. Quis scit si non interim morbus sinatur desævire, ut ex violentia morbi virtus declaretur remedii? Bene ergo unguenti hujus odor commendatur, eo quod gratiam ejus, ac si de longe adhuc, odoramur. Quod aliud dabis antidotum tam efficax ad mitigandum omnem mentis, quæ potest accidere, desolationem, quomodo fidissima spes est resurrectionis futuræ, et felicitis illius commutationis? Non habet doctrina Gentilium resurrectionis credulitatem, et Judæorum traditio non tenet **107** qualitatem. Illi non credunt; isti minus plene, sed parum pure de spirituali resurrectionis gloria, et angelica similitudine sentiunt. Gentiles unguenti hujus odorem non trahunt: Jadaei, quidem non ipsum et proprium, sed nescio quem alium et adulterinum pro eo. Apud solam Ecclesiam unguenti illius odor et integer, et proprius existit. Ideo odor unguentorum ejus super omnia aromata.

5. Bona unguenta, impassibilitas et patientia. Per illam caro resuscitata lædi non poterit: per istam mens pia inter provocationes et injurias illæsa consistit. Per illam quieto et inconcusso jure carnis nostræ terram hæreditate possidemus: per hanc vero, ipsam animam. *In patientia, inquit, vestra possidebitis animas vestras (Luc. XXI, 19)*. Ipsa patientia quid aliud est, nisi velut quidam futuræ impassibilitatis odor? Illic mala nulla inferuntur: hic vero patientiæ beneficio, ac si unguento quodam mitigatorio, etiam quæ illata sunt, non sentiuntur. Efficax et utile omnino unguentum, quod et inter carnis vexationes animum ab injuria tuetur, et continet ne fatiscat, ne deficiat, ne labore. Ego utilitatem unguenti hujus prædico, tu forte voluptatem quæris. Ne in hoc quidem deero, et adhuc vobis excellentiorem unctionem demonstro. *Omne gaudium, inquit, existimate, fratres, cum in tentationes varias incideritis (Jacob. I, 2)*. An non tibi videtur excellentiori unguento perfusus, qui novit in adversis gaudere, quam qui didicit in ipsis non contristari? Minus enim est quo dolor excluditur, quam quo lætitia suadetur. Denique et inimicos non modo tolerare, sed et amare jubetur sponsa Christi. *Diligite, inquit, inimicos vestros (Luc. VI, 35)*. Bona ergo ejus

unguenta, quæ in tristibus lætitiæ redolent, et hostibus dilectionem præstant. Dilectio enim major est omnibus sacrificiis et holocaustomatibus. Ideo odor unguentorum tuorum præcellit omnibus aromatibus. Bonum plane orationis aroma, bonum incensum; sed audi quid Evangelium præferat: *Si offers, inquit, munus tuum ante altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, dimitte ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo (Matth. V, 23, 24)*. Advertis satis quomodo unguentum reconciliationis aromati præfert orationis. Quid est reconciliatio, nisi iterata animorum dissidentium conciliatio? Et de conciliatione et charitate fraterna dicit tibi Psalmus: *Ecce quam bonum et quam jucundum, habitare fratres in unum! (Psal. CXXXII, 1)*. Hæc est excellentior via juxta Paulum, et aliis major charismatibus (*I Cor. XII, 31, et XIII, 4*), quasi unctis aromatibus. Unguentum hoc descendit de capite in barbam et oram vestimenti (*Psal. CXXXII, 2*). Christus enim caput nostrum prius dilexit nos, ut nos diligamus eum.

6. Ideo et sponsa se currere dicit in odore unctionis, id est in æmulatione dilectionis. Non dicit, Unquenti; sed, *unquentorum*: eo quod gemina sit dilectio. Una, qua diligimus ipsum, quoniam ipse prior dilexit nos: alia, qua diligimus invicem, sicut et ipse dilexit nos. Utriusque dilectionis habemus ab ipso et exemplum et donum. Ipse enim dilectionis et viam monstrat, et ministrat virtutem. Ideo scriptum est: *In odore unguentorum ejus curremus (Cantic. I, 3)*. Ipsa connexio et suavitatis, et amor Patris, et Filii, et mutua complexio per Spiritum amborum, nonne grato nos odore perfundit, et ad similem nos invitat æmulationem, ut et nos unum simus, sicut et ipsi unum sunt? Felix quidem qui sequitur et currit in odore charitatis illius, suavitatis illius, dilectionis illius, unctionis illius. Ipse enim Spiritus utrosque quasi perungit, quos tanta amoris dulcedine conjungit. Imitemur unctionem istam, curramus in ejus odore. Divinæ illius et essentialis unitatis æmula est, et quasi imago fraterna charitas, et quædam velut umbra unguenti illius et dulcedinis, et amoris mutui. *Ecce enim quam bonum et quam jucundum, habitare fratres in unum! Sicut unguentum in capite, quod descendit (Psal. CXXXII, 1, 2)*, etc. Atque utinam de capite nostro, quod sursum est, quædam unguenti istius in nos umbra descendat, ut et ipsi audire mereamur, quoniam *odor unguentorum tuorum super omnia aromata*. Percurre animo virtutes reliquas, usum et opera singularum recense; nihil in illis tam suaviter redolet quantum pura de corde charitas. Quem odorem tibi spirent jejunia, quem odorem **108** elemosynæ, si non in illis charitas olet? Castitas ipsa et tolerantia passionum, si non fuerint charitate condita, quid tibi suavis odoris refundent? *Si tradidero, inquit Paulus, corpus meum ita ut ardeam, et quasi aroma incensum liquescam totus in igne, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest (I Cor. XIII, 3)*. Non

potest gratis suscipi, quod non cum gratia offertur. Charitas radix est: quasi rami virtutes cæteræ de illa pullulant; et ideo pinguedinis illius participes esse debent. Quid prodest ramus in bona oliva, si non in eo sentitur radicis pinguedo et gratia? Ita quidem nec virtutes, nec opera virtutum, si non in eis charitatis et dilectionis virtus redoleat.

7. Maria, cujus etiam modo tibi nomen de Evangelio sonuit, quid in ea aliud quam dilectio redolebat? *Dimissa sunt ei, inquit, peccata multa, quoniam dilexit multum (Luc. VII, 37, 48)*. Bonus hujus unguenti odor, cujus gratia veteris corruptelæ fetorem delevit omnino, et totam Ecclesiæ domum suavitate grata perfudit. Dum esset Rex in accubitu suo, nardi pistici alabastrum confregit, et effudit super caput recumbentis (*Marc. XIV, 3*). Et nardus illa dedit, et adhuc dat, et in finem sæculi dabit odorem suum. Bonum in ara pectoris sui Christo domino incendit aroma, ac si unguentum exinanitum cor ejus, et liquefactum flamma charitatis. Sepulto Domino, vide quam officiosa, quam sedula monumentum frequentat. It et redit, videt angelos, apostolos invitat, abeuntibus illis non abiit illa. Ardens est, inquit, cor meum; desidero videre Deum meum: quæro, et non invenio eum. Nonne tibi anxietas ista quærentis, eximiæ dilectionis videtur odorem spirare? Hæc verba dum in ejus memoria cantantur, nonne qui cantant et ipsi quoque inflammantur? Denique et ipse Jesus, qui desideratur, unguenti illius fragrantiam odoratur; et quasi currit ad illam in odore vehementis amoris. Quidni ad cognata libenter recurat unguenta? Quasi in matutino festinat ad illam, et surgens mane prima sabbati, primo apparet Mariæ (*Id. XVI, 1-9*), et ungit eam oleo lætitiæ præ consortibus suis, dum se jam resurrexisse manifestat in gloria. Jam aromata illius in unguenta convertit, et desideria ejus in delectationem commutat.

8. Aroma mihi videtur offerre, qui orat et optat. Tunc autem unguento perfunditur, cum ejus quem amat, potitur copia, cum præsentia delectatur. Bonum quidem orare et desiderare Dominum; sed amare, et habere, et frui melius. Et, ut ita dicam, cum non habes, bonum est mendicare, sed melius manducare. Si potes absentem amare, quanto magis cum adest, cum copiam sui indulget, cum experientia dulcis alimenta ministrat amori? Tunc enim et spiritualius et profusius ungitur anima, cum illi qui unctus est spiritu et virtute, arctius jungitur. Tunc præcipue dilecto placet, tunc suaviter redolet, cum tota fuerit in ipsum transfusa, cum adherens illi, unionis fragrat unguento, unguento illo quod de sponso redundat in sponsam. Jucunde omnino et suaviter redolet cohabitatio ista in unum, *sicut unguentum in capite, quod descendit, etc.* Ideo *odor unguentorum ejus super omnia aromata*. Et si unguenta ipsi etiam sponsæ alia sint; nulla talia sunt, quale illud quod descendit in ipsam, hora hæc maxime qua dilecto coheret, quando inter ejus

ubera moratur, quando cubat in secretario cordis : denique quando rex est in accubitu suo, tunc nardus sponse spargit odorem suum, odorem bonum super omnia aromata, odorem sponsi, magis vero odorem sponsum. Ipse est enim dilectæ suæ unguentum, ipse est odor : nam ipse in dilecta sua complacet sibi, ipse redolet. Atque utinam unguentum hoc de capite nostro non discedat, et odoris ejus fumus ascendat de cordibus nostris in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXIII.

Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.
(Cant. iv, 10.)

1. Dies ista Dominicæ Resurrectionis annua celebritate solemnitas, de unguentis repetito tractatu me compellit instaurare sermonem. Veniunt hodie mulieres cum aromatibus (Marc. xvi, 1), venit et Nicodemus ferens mixturam myrrinæ et aloes quasi ibras centum (Joan. xix, 39) : Maria Magdalene ipsa prævenit ungerè corpus Jesu in sepulturam (Marc. xiv, 8). Videtis quanta mysteria celebrantur in unguentis. Magna mysteria, et quis ad ista idoneus? Quis digne unguentorum assignabit distinctionem, proprietatem exponet? Disputatio hæc experientis est, non conjicientis. Non est enim facile cuiquam de unguentis tractare, nisi quem ipsa docuerit unctio. Hodie unctus est Dominus oleo lætitiæ præ consortibus suis, non tamen sine consortibus suis. Quomodo enim consors est, qui non congratulatur, non cõgaudet, qui resurgenti non consurgit in novam lætitiã? Opportuna quidem occasio de unguentis vobiscum disserere, sed multo magis opportuna unguentis redolere. Vos exigitis a me sermonem, et ego a vobis unguentorum odorem depono. Qua ratione cum sanctis mulieribus Domini Jesu frequentatis monumentum, si nullum spirituale deferitis ad illud unguentum? Caro Domini hodie gloriose est immutata propter oleum. Nonne condignum videtur ut corda nostra immutentur et convertantur in oleum spirituale, in oleum exultationis et lætitiæ? Institueram de unguentis sermonem, et ecce disputatio nostra hæsit in oleo. Et quid oleo cum unguentis? Multum quidem, et si non per omnem modum idem est, accedit tamen ex parte aliqua et assimilatur eis. Oleum enim, quamvis non fragrat, mitigat tamen : non bene olet, sed bene ungeris ex eo. Illic autem non tam unctionem quam odorem commendat in unguentis sponse. *Et odor*, inquit, *unguentorum tuorum super omnia aromata.*

2. Non omnis anima odoriferis abundat unguentis, sicut et mulier illa in Regum libro loquitur ad prophetam : *Non est in domo mea nisi paululum olei quo ungar* (IV Reg. iv, 2). Non habet hæc mulier unguenta odoriferis speciebus composita, sed oleum ad unctionem simplex et exiguum. Maria Magdalene, non Legis, sed evangelica mulier, unguentum defert nardi spicati pretiosi, nec exiguum, sed libram integram (Joan. xii, 3). Et ipse Simon redarguitur a Domino, quod nec oleo quidem caput ejus perunxerit,

cum illa caput ejus perfuderit unguento (Luc. vii, 46). Vides quomodo unguenta oleo præferuntur, et odorifera unguenta? Nam præter hoc quod unctionis habent effectum, quodam odoris spiritualis beneficio prærogant. Unctio quidem parcior est, sed fragrantia se diffundit in plures. Etiam qui solus ungitur, non solus odorat. Virtus ista communis est, si in omnes se spargit. Ergo unctio tibi, odor et aliis et tibi. Bene ungitur et bene redolet, qui diligit bona coram Deo, et providet bona coram hominibus. *gaudete*, inquit Paulus, *in Domino semper; et iterum dico, gaudete: modestia vestra nota sit omnibus hominibus* (Philipp. iv, 4, 5). Gaudium ad unguenta, modestiæ notitiam ad odorem referto. Audi quomodo ipse Paulus odorem ad notitiam trahit. *Et odorem*, inquit, *notitiæ suæ per nos manifestat in omni loco* (II Cor. ii, 14). Bonum ergo unguentum et bonus odor, spiritualis in Domino exultatio, et modesta exhibitio : lætitia et notitia. Bene ungitur, cui Dominus in conscientiæ interioris gaudio placet, qui delectatur in ipso : et bene olet qui cum Paulo omnibus per omnia placet (I Cor. x, 33), et non placet nisi in Domino; in ejus modesto habitu, discreto opere, sermone docto, interioris alacritatis et gratiæ fragrant unguenta. Bene ungitur, qui gloriatur in Domino : et bene olet, per quem Dominus glorificatur coram hominibus. Et ipsi qui redolet, odor suus suaviter fragrat, si non gloriatur se ipsum commendari, sed per se Dominum.

3. *Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.* Vultis ut inter unguenta et aromata differentiam vobis assignem? Ipse ergo sermo Cantici distinguere videtur, non reprobans aromata, sed unguenta præponens. Quantum ergo in consimilibus et conjunctis rebus invenire distantiam possum, unguenta videri possunt dona gratiarum quæ in Spiritu sancto conferuntur : aromata vero ipsa officia quæ devote referuntur. In operibus et in officiis honestatis quædam naturalis species grata est, in unguentis gratia Spiritus. Dominum Jesum legis unctum spiritu et virtute : ita et sponsam ejus in hoc decuit assimilari, ut et ipsa spiritu et virtute ungetur. Bona quidem sunt aromata virtutum, et per se redolere videntur : sed cum maiore gratia fragrant, cum de unctione Spiritus suavitatis asperguntur odore. Opera ipsa et virtutes cum his qui foris sunt communia nobis esse possunt, unguenta non possunt. Denique etsi per se pulchra sunt, plus placent cum procedent de Spiritu. Quomodo videntes opera bona glorificent Deum, nisi quia intelligunt quod ipsum opus bonum et a Deo venit, et ad ipsum vadit? Si qua sane in me bona sunt, gratiora mihi quidem sunt, cum deputantur gratiæ Christi, cum ejus in me unctio commendatur, cum Spiritus redolet, magis quam cum naturalis arbitrii prædicatur facultas, aut fructus industriæ. Denique sine unctione Spiritus, et natura libertate destituitur (5),

(5) Vide serm. 39, nn. 3, 4.

et virtus veritate, et pus merito. Nam sine gratia Spiritus et fide Christi, et voluntatis conatus effectu caret, et virtus quæ videtur fucata est, et opus æternæ mercedis non assequitur fructum. Ideo *odor unguentorum tuorum super omnia aromata.* Etenim qualiacumque aromata fuerint, non meræ suavitatis spargunt odorem, nisi cum in eis spiritualis gratiæ redolent et redundant unguenta.

4. Vultis ut aliquod vobis unguentum proponam, cujus odor super omnia ecclesiasticorum donorum excellat aromata? Quis odor in Ecclesia suavius fragrat odore misericordiæ et remissionis? Quanti eurrerunt in odore unguenti istius, et per hoc Christo concorporati et agglutinati sunt? Bene redolet quod veteris corruptelæ et peccati ab antiquo inolitum sub momento delet fetorem. Mulier illa quæ erat in civitate, Maria nomine, quam fetida erat quando accessit ad pedes Jesu in domo Simonis leprosi! quantum ipsi fetebat Simoni, qui præsentiam ejus non sustinuit horrorem portare! quam fetida, inquam, accessit ad Jesum! et ecce jam in toto mundo et penitentiam, et dilectionis, et gratiæ, quam reportavit, spargitur odor. Non est sera gratia Christi : in ipso convivio quo mulier hæc Domini pedes rigavit, tersit et perunxit, et lota et extersa et peruncta est, et ipsius Domini testimonio Pharisæo præfertur (Luc. vii, 37-50). Non est enim parca clementia Christi, nec pigra quidem : plus rependit, et sub hora rependit. Quid mirum si penitenti occurrat indulgentia, ubi ad penitentiam patientia adducit? Mulier illa deprehensa in adulterio et relicta in medio, vide quomodo clementiam Jesu redolebat, quæ mœchiæ culpa prius fetebat (Joan. viii, 3-11). Revolve Evangelium; ubique Jesum invenies et citum et copiosum ad veniam. Denique etsi quadrivannus mortuus est, et publicati criminis fama jam fetet : ubi Jesus evocat et educit de tumultu pravæ consuetudinis, ubi Jesus solvit, et remissionis infundit unguentum; statim a facie ejus fugit omnis fetor antiquæ putredinis. Quis enim retrahet quod non imputat Dominus? Quis tenebit errata quæ ipse remittit? Non potest male olere quod ipse abolet. *Domine* inquit Martha, *quadrivannus est, et jam fetet* (Id. ii, 39-44). Erras, Martha, Jesus non tam fugit fetida, quam solet ipsum fetorem fugare. Exemplum dedit Ecclesiæ suæ, ut, quemadmodum ipse fecit nobis, ita et nos invicem faciamus : hæc illi reliquit unguenta.

5. Quanti desperantes semetipsos tradidissent immunditiæ omni et avaritiæ, omniumque vitiorum præcipites se dedissent in gurgitem, si non medicaminis hujus retraherentur odore? « Tribularer, inquit, si nescirem misericordias Domini » (Resp. Eccl. Dom. I Quadrag. juxta Brev. Rom.) : misericordias in capite, et misericordias in corpore ejus quod est Ecclesia. Nam et ipsa accepit a Domino, quod et filiis tradit : ipsa, inquam, accepit misericordiam in munere; ipsa etiam in mandato, ut sit ministra miserationum. Bonum quidem misericor-

diam ministrare, sed melius misereri. Misericordiam, quam debes ex loco, ex animo solve. Exprime in te Christi affectum, cujus officium et vicem suscepisti. Minister es ejus qui dives est in misericordia. Noli in alieno prædurus inveniri. Erogena conversis tuis unguenti hujus mensuram in tempore. Si in alieno infideles estis, quod vestrum est quis dabit vobis? Affectus tuus sit misericordiæ : nam Domini est effectus veniæ. Qui læsam conscientiam gestat, tectum [al. cæcum] vulnus sub pectore, tuto se tibi committet, si penes te unguenti hujus odorem præ-senserit. *Si sciretis quid est, Misericordiam volo et non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes* (Matth. xii, 7.) Non sic tu, Domine, non sic; non modo non innocentes, sed ne nocentes quidem condemnas, sed emendas eos. *Emendabit, inquit, me justus in misericordia, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum* (Psal. cxl, 5). Distinguit hic Psalmista inter oleum et oleum : inter oleum adulationis, et oleum miserationis. Illud demulcet et sauciat : istud demulcet et sanat. An non tibi super omnia aromata bene redolet unguentum, per quod universa delicta tam facile delentur? Filius ille junior in se reversus, unguenti hujus uberem copiam odoratus est in patre de regione longinqua, et inter greges porcorum patris ei cœpit fragrare clementia. Ideo attractus est, et currere cœpit ad patrem in odore unguentorum ejus. Vide facilem, vide proflam Domini Jesu gratiam : cum penitente filio gaudere eum oportet et epulari (Luc. xv, 11-32). Manet in domo Zacchæi, publicanum in discipulatum aseiscit (Id. xix, 2-10) : et cum Lazaro post tumulum instaurat convivium (Joan. xii, 1-2). Quibus propitiatur, impropere nescit : dimidiata uti non novit clementia; familiaritatis in gratiam suscipit quibus indulget.

6. Bonum ergo misericordiæ unguentum, quod peccata remittit, prævenit merita, comitatur, accumulatur : super omnia fragrat aromata, eo quod omnis Ecclesia sanctorum plus misericordia quam meritis nititur. Denique remissionis unguentum ultimum Sacramentum. Unguentum hoc et peccatoribus et justis et commune et commodum est. Nam sunt alia quædam specialia sanctorum, et solis ipsis accommodata. Sunt enim unguenta quæ sanant : sunt unguenta quæ fovent : sunt unguenta quæ sanctificant : sunt quæ delectant. Et prima quidem agilitatem depellant; secunda jam sanis conferunt alacritatem; tertia sanctificant in opus ministerii, sicut regium, et sacerdotale unguentum : quarta non jam in opus sunt, sed in otium; non in administrationem, sed in amorem, sed in gloriam, sed in delicias, sed in usum sponsi et sponse. Bonum est commemorari in unguentis; sed quoniam alibi satis disputatum est super unguentorum distinctione (6), unguendi modos nunc breviter distinguamus. Alii

(6) Bernardi, serm. 10 in Cant.

tanguntur, alii asperguntur, alii inunguntur, alii perfunduntur. Relege Pentateuchum, Evangelium revolve; et diversitates istas unguendi, quas corporaliter et exterius factas advertis, ad mores deflecte. Non ego nunc de natura unguentorum, sed de mensura ago unguendi. Et alii quidem semel, alii sæpius, alii semper unguenta frequentant. Bona quidem copia, si adsit et gratia. Neutra deesse videtur in unguentis sponse, nec suavitas nec ubertas, quorum odor omnia aromata superat.

7. Ad Ecclesiam generaliter hanc laudem derivavimus: ad specialem aliquam in Ecclesia personam declinemus sermonem, quæ singulari quodam amoris et familiaritatis beneficio, sponse debeat nomine censeris, in qua non modo necessitatis, sed dignitatis et voluptatis ubertim unguenta aspirant. Non hanc crediderim ego sacro unguine vel tactam in parte, vel respersam per partes, sed perfusam et perunctam abundantius in sponsi delicias. Copiosæ penes hunc sponsum aromatum cellæ eructantes ex hac in illam, sicut regales oportet habere divitias. Sed credibile est excellentioribus reginam unguentis redolere. Nihil tamen nobis de virtute unguentorum exprimitur, præterquam quod solus odor commendatur in ipsis. Non eloquitur quid efficiat unctio, delicias solas memorasse contentus, et eas delicias quæ spiritualem magis charitatem accendunt. Unctio solo tactu sentitur, cum fuerit carni superfusa. Odor vero, tactum diffugiens, tantum spiritu sentiri se patitur. Et unguenti quidem liquor sensim in inferiora liquatur: odor vero cum omni facilitate superiora petit, cerebro illabitur, sensuum sedem dum occupat, recreat. Multo ergo subtilior et sublimior, multo magis unguentorum est odor quam liquor. Et in blandimento sponse magis delicata et magis accommodata spiritualibus oblectamentis, et fœculentiæ minus habentia oportuit commemorari. Aliæ unguentis et oleo indigent, ut motus carnis aut mitigent aut immutent. Hæc autem jam non in carne, sed in spiritu, ut Domini spensam decet, spiritualibus abundat deliciis. *Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.* Etsi solus odor commemoratur, forte non solus operatur: operatur et unctio. *Qui sunt Christi*, ait Apostolus, *carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis* (Galat. v, 24). Ubi **112** unctio est, non videtur crucifixio necessaria. Illa mortificat, et hæc immutat. Et quidem crucifixio doloris sensum habet, unctio lenitatem. Suavis unctio est, efficax tamen, quæ sine læsione oleo exultationis et lætitiæ a corruptione carnem illasam conservat, corruptionem aufert, et cruciatum non importat. Domini Jesu passionem unguenta præveniunt, unguenta subsequuntur; ut discas et tu carnis tuæ, si quis est, cruciatum unguentorum exuberantium perfusione lenire. Bis unctus est, ut et crucis non sentiret injuriam; et resurrectionis suæ novitatem consequeretur, et ut quasi per hoc sacramentum spiritualis unctionis gratiam commendaret. Bonum ergo un-

guentum, cujus, ut sic dicam, liquor carnem immutat, et odor spiritum recreat.

8. Et ut summam hæc recapitemus, unctio est mentis exultatio; odor, oratio. Unctio, spiritualis lætitia; odor, quædam eorum quæ animo gestantur, exterior per famam notitia: unctio, interna delectatio; odor, quoddam de gaudiorum experientia desiderium suaviter profluens. Ideo *odor unguentorum tuorum super omnia aromata.* Omne enim orationis incensum, et desiderii vehementiam excedit desiderium illud quod de cœlestium blandimento gaudiorum gignitur, et concupiscentia quæ de Spiritus unctione quasi suavissimus quidam odor ubertim exhalatur. Bonum hoc desiderium, quod vim habet orationis, et non habet afflictionis molestiam. Sponsa est, cui privilegium hoc unguenti et odoris defertur. Quid mirum si præcellentius redolet, quæ specialius ungiatur? quid mirum si avidius optat, quæ gustat suavius? Equum enim est ut amplius oret, quæ arctius hæret. Adhærens Sponso, unus cum illo effecta est spiritus. Ideo nonnisi Spiritus redolet in ea, qui unxit eam, et orat pro ea affectibus inenarrabilibus. Propterea odor unguentorum ejus super omnia aromata. Et in Apocalypsi legis *phialas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum* (Apoc. v, 8). Aromata, sicut Exodus docet, geminos in usus distribuuntur; id est, chrismatis, et thymiamatis (Exod. xxv, xxx).

9. Nonne tibi videntur etiam nunc in laudibus sponse hæc utraque conjungi? Unguenta ejus, et unguenta sunt, et odorifera valde: odor enim eorum super omnia aromata. Unguentum, ut dictum est, donorum perceptio: odor, de perceptione actio gratiarum, desiderium æternorum, et quidam inter sublimia bona sensus humilis. Oratio enim humiliantis se, ipsas nubes penetrat (Eccl. xxxv, 21). Vides quomodo ascendit odoramentum humilis orationis? Ascendit Pharisæus ille in templum ut oraret: sed orationis ejus odor nescivit ascendere. Dona gratiarum sibi divinitus collata secum reputat, et quasi unguenta recenset. *Non sum*, inquit, *sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri.* Audis præ quibus unctum se gloriatur? gloria ejus in confusione aliorum. Non magna gloria, magna tamen ipsi videtur. Ipsi redolet, non tamen super aromata, sed super sulphura cæterorum. Audisti quibus præferantur: audi nunc quid in se gratiæ præferant unguenta, in quibus Pharisæus gloriatur. *Jejuno bis in sabato, decimas de omnium quæ possideo, et si quem defraudavi, reddo quadruplum.* Bona hæc legis elementa redolent, non evangelicam doctrinam [al. perfectionem]. Non jejunat per omne tempus, non renuntiat omnibus quæ possidet, ut non habeat unde possit vel primitias, vel decimas dare. Defraudata reddit in quadruplum, non se patitur defraudari, non quod reliquum est exponit partem auferenti, non acceptas se habere dicit injurias. Pharisæe, inter infirma opera supra modum tumes. Pharisæe, non rogas, sed prope astanti Publicano injurias ir-

rogas. Tu de te ipso perhibes testimonium, exiguum est testimonium tuum. Duo quædam in oratione tua non tam redolent quam fetent, tumor et tepor. Tumor est in eo quod Publicano improperas: tepor quidem, quia omnino nihil rogas. Quomodo enim non tepebit oratio, elationis vento et inanitate satiata? Pharisæe, non oras, sed effers te ipsum. Tu de te ipso perhibes testimonium, et testimonium tuum non est verum. De operatione tua exiguum est, de prælatione non verum. Audi enim testimonium Veritatis: *Amen, amen*, inquit, *dico vobis, descendit hic justificatus ab illo in domum suam* (Luc. xviii, 10-14). — Non enim qui se ipsum **113** commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat (II Cor. x, 18). Ideo felix anima ad quam ab ipsa veritate tam excellens commendatio profertur: *Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.* Magnum exhibitum est Publicano testimonium, huic autem cui laudes istæ canuntur, multo majus. *Descendit ille justificatus a Pharisæo*, hoc est, ab homine elato, ab homine injusto, *in domum suam*: hujus autem unguentorum odor omnia excedit aromata. Ingens præconium, sed ipsa non ab homine testimonium accipit, sed ab illo qui corda scrutatur, qui per fidem et dilectionem in corde ipsius et inhabitat et operatur. Non se commendat, non improbat alios. *Favus enim distillans labia ejus.* Capitulum hoc ordine sequitur, sed hodie tractari non potest. Crastina disputatio auditui vestro et aviditati dabit gaudium et lætitiæ in Domino Jesu. Quod ipse præstare dignetur, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXIV.

Favus distillans labia tua, sponsa, etc. (Cant. iv, 11.)

1. *Favus distillans labia tua, sponsa; mel et lac sub lingua tua, odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.* Vehementer dulcia sunt quæ nunc dicta sunt ad sponsam. Sed queritis quomodo superioribus ista conveniant. Semel vos commonuisse sufficiat, a necessitate continuationis liberam esse legem commendationis. Non tenet seriem, sed utitur vaga licentia. Ubi laudum ratio vertitur, non potest ordo quidem exigi; sed nec debet respui, si assignari queat. Post unguentorum laudes statim labiorum gratia profertur in medium. Quid enim scis, si non de unguenti virtute hæc in labiis diffusa est gratia? Evangelium revolve, et aliquid tale de sponso ipso dici invenies. *Spiritus*, inquit, *Domini super me, eo quod unxerit me: evangelizare pauperibus misit me.* (Isai. lxi, 1; Luc. iv, 18). Oportuit ergo et sponsam in hoc assimilari sponso, ut et ipsa in opus Evangelii unctione Spiritus ungeretur. Spiritus enim et ad officium ungit, et ad efficaciam. Utrumque ab illo est, et ministerii gradus, et gratia ministrandi. Sine gratia gradus inutilis, et sine gradu præsumptuosus est usus gratiæ. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur* (Rom. x, 15)? aut quomodo mittentur, nisi ungantur? sicut scriptum est, *Spiritus Domini unxit me; evangelizare pauperibus misit me.* Spi-

ritus ordinat in officium, Spiritus et os aperit, et format in usum. Ideo in laudibus sponse, prius agit de unguentis, deinde de dulcedine labiorum ejus; quia etsi dulcia loquitur, non ipsa est quæ loquitur, sed Spiritus sponsi qui loquitur in ea. Denique audi quid ipse sponso Jesus primitivæ pollicetur sponse, id est Apostolis, qui primitias Spiritus acceperunt: *Ego*, inquit, *dabo vobis os et sapientiam, cui non poterunt resistere omnes adversarii vestri* (Luc. xxi, 15). Magna quidem virtus sermonis divini, et adversantes revincere potest, et non adversantes allicere. Et hoc ipsum de præconiis ejus: quod nunc in disputatione vertitur, ad blandimentum plus spectat, quam ad redargutionis effectum. *Favus distillans labia tua.* Familiare quidem est illi, et quasi innatum dulcia loqui. Si quando autem increpat dure, peregrinum illud ab ea, et de longe ascitum, et non insitum, nec sic est affecta, sed magis coacta. Cum dulcia loquitur, de propriis loquitur: cum vero dura, non habet hoc oris ejus qualitas, sed pravitas audientium. Ergo de proprio et de familiarila udat sponsam, cum dicit: *Favus distillans labia tua.*

2. Sed quia de continuatione aliquanta jam audistis, vultis ut et de continentia commendationis hujus edisseram? Tria quædam laus ista complectitur; dulcedinem, plenitudinem, paritatem. Dulcedo consideratur in genere; plenitudo, in copia; paritas, in effusione. Quid effusionem dico? distillatio magis est quam effusio. *Favus enim distillans labia tua.* Quid necesse est in assignandis singulis immorari? Ipsi enim scitis quia favus nonnisi dulcedinem effundit, nec nisi de pleno effundit. Et de plenitudine quidem ipsa, non totam ipsam. Ideo *favus* non effundens, sed *distillans labia tua.* Est ergo in labiis sponse et dulcedo sola, et dulcedo plena, et dulcedo sobria. Plene quidem possidetur, sed non plene effunditur, **114** sed prout auditorum capacitas exigit. Vultis etiam ipsius sponse de labiis suis habere testimonium? *Quam dulcia*, inquit, *faucibus meis eloquia tua! super mel et favum ori meo* (Psal. cxviii, 103). Dulcia quidem sunt labia sponse. Eloquia enim Domini distillant ab eis. Eloquiorum Domini est ista dulcedo. Non enim de suo loquitur, sed quasi sermones Domini; idcirco diffusa est gratia in labiis ejus. Accipite jam ex parte qualia mella sacri favus distillat eloqui, et unicuique sicut Deus divisit vasi, cui instilletur, mensuram. Remittit, permittit, promittit, præmittit. Delicta remittit, infirma permittit, æterna promittit, et ipsorum primitias quasdam præmittit. Sapientiam loquitur inter perfectos, sapientiam quidem non hujus mundi, sed Dei sapientiam in mysterio absconditam, et inter minus spiritualiter sapientes nil arbitratur se scire nisi Christum Jesum, et hunc crucifixum. Cohortatur ad perfectionem, non cogit; sed magis consolatur pusillanimes, suscipit infirmos, et, si inquietos corripit, correptio ipsa dulcedinem sapit maternam. Peccanti compatitur, converso indulget, nec indulgentiarum numerum et